

ČAJ

Pro chvíle pohody

ŘÍJEN 2020

Časopis Autorů Jičínska

S NEVIDOMÝMI

(úryvek)

Přes všechny zábavy i příležitostné práce jsem stále neměl pocit, že bych žil opravdu naplno. Lidé se mi často posmívali, různě mě napadali a člověku moc nepřidá na sebedůvěře, když ho ostatní považují na retardovaného. Uvědomoval jsem si, že můj zdravotní stav se po operaci rapidně zlepšil, ale lidé jsou málokdy spokojení s tím, co mají, a spíš touží po tom, co mít nemohou.

Rostislav KUCHAR

169

Vážení čtenáři,

hostem říjnového Čaje je olomoucký autor **Rostislav Kuchař**.

Letos poprvé se zúčastnil Řehečské slepice. Sice nevyhrál, ale jeho tvorba mě zaujala. V mládí utrpěl úraz, takže je zdravotně postižený. Přes všechny životní peripetie žije aktivně, vydal ve spolupráci s redaktorkou **Zitou Chalupovou** tři knihy, ve kterých píše o svých prožitcích s nadsázkou.

Nakonec posuďte sami. Jako ochutnávku nám servíruje tři povídky: „S nevidomými,“ „Na slovenské dovolené“ a „Divoký zájezd.“

Složitým životním údělem si musela projít i **Nina Dyčerková**, když se přestěhovala na počátku 90.let z ukrajinské vesnice Malinovka do Kopidlna. O své životní pouti, ale i vzpomínkách na kraj dětství a mládí vypráví v rozhovoru:

„Není lehké opustit domov, kde jsem vyrostla a trávila dětství!“

V krátké ukázce představuji knihu ukrajinské autorky **Tani Maljarčuk** „Bestiář.“

Regionální autory zastupuji sám krátkou povídkou „Album.“

Pohodové čtení s ČAJem přeje
Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.169, říjen 2020, ročník XIX

Vydáno 5. října 2020 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Háčku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičína.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

HOST ČAJe:

Rostislav Kuchař (1959)

se vyučil zedníkem. V 19 letech propadl lešením a prodělal těžký úraz. Od té doby je zdravotně postižený. Přestože jeho stav je vážný, dokázal vždy něco dělat. Pracoval jako hlídač, uklízeč, vrátný. Po léta organizoval v Olomouci festival zdravotně postižených písničkářů Vivat vita. S novinářkou Zitou Chalupovou napsal tři knihy (Papíry na hlavu, 2010 a 2020, Uklízeč a ředitel, 2012, a Ještě žiju, 2017, všechny nakladatelství Burian a Tichák, Olomouc). Jsou to

příběhy z jeho někdy nelehkého, jindy dost komického života. Shrnují jeho vzpomínky a příhody zdravotně postižených, mezi nimiž Rost'a prožil mnoho let a jimž také často pomáhal. Mnohé z nich jsou neuvěřitelné, někdy veselé, jindy absurdní, někdy i dojemné a smutné. Rost'a vzpomíná na svá pracovní místa, na období, kdy pořádal Vivat vita. Připomíná také sametovou revoluci a první léta po ní, v posledním dílu pak současnost. Zdravotně postižení jsou ve všech knihách líčeni jako lidé, kteří žijí, pracují, baví se a cítí stejně jako lidé zdraví. I mezi nimi se najdou poctivci a podvodníci, lidé schopní i neschopní. Všechny tři knihy ilustroval grafik a kreslíř Vít Stanovský. Rost'a je ženatý a žije v Olomouci.

Knihy je možné si objednat ve vydavatelství Burian a Tichák Olomouc (www.listy.cz/burianatichak).

UKÁZKY Z TVORBY ROSTISLAVA KUCHAŘE

S nevidomými

Přes všechny zábavy i příležitostné práce jsem stále neměl pocit, že bych žil opravdu naplno. Lidé se mi často posmívali, různě mě napadali a člověku moc nepřidá na sebedůvěře, když ho ostatní považují na retardovaného. Uvědomoval jsem si, že můj zdravotní stav se po operaci rapidně zlepšil, ale lidé jsou málokdy spokojeni s tím, co mají, a spíš touží po tom, co mít nemohou. Zmítal jsem se mezi pocity příjemnými a úplně beznadějnými, i když jsem k tomu asi – objektivně vzato – neměl ty nejlepší důvody. Naštěstí urolog sdělil mému tatínkovi, že mám se svým postižením nárok na průkaz ZTP/P a že se mám přihlásit do Svazu invalidů. Tam jsem se seznámil s několika podobně postiženými lidmi. Zásadní význam však pro mě mělo setkání s panem Doleželem. Byl zrakově postižený a jeho zásluhou se mi podařilo nezanevřít na celý svět a získat zase chuť žít.

Pan Doležel pracoval spolu s dalším nevidomým jako telefonista v Pozemních stavbách. Navzájem se zaskakovali, když jeden z nich onemocněl. Měli tam speciální ústřednu, kterou mohli obsluhovat i zrakově postižení. Jednou slavil pan Doležel v práci pětapadesátiny, na oslavě byl i jeho nevidomý kolega. Vietnamci, kteří v Pozemních stavbách pracovali, mu jako dárek přinesli kořalku z rýže. Vypily se jí skoro tři litry, oba oslavující hulákali, mlátili do ústředny. Pak jsem tu ožralou slepou skupinku vedl na tramvaj. Bylo to v pátek, kdy jsme obvykle chodívali plavat na bazén. „Jede se na bazén,“ požadovali oba opilí. Začali jsme se tedy převlékat a oni si přitom náhodou vyměnili boty. Takže měli, aniž si toho všimli, na jedné noze botu hnědou a na druhé černou. A tak jsme všichni tři šli. Známi si na nás ukazovali a volali: „Rost’a je tak opilý, že ho dva slepí musí vést!“ Nastoupili jsme do tramvaje a já jsem pořád mluvil, abych je nějak bavil a oni něco nevyvedli. Úplně stačilo, že se smáli. Bohužel stejnou tramvají jela taky sekretářka tajemníka OV KSČ. A když si vyslechla vtip o tom, jaký je rozdíl mezi obilím a komunismem (žádný, oboje se musí vymlátit), zakývala policajta, co seděl v zadní části tramvaje. Chvilí před tím do tramvaje přisedl jeden známý, sluchově postižený, bez naslouchátka, který jel taky na bazén. A právě jeho se policajt ptal na onen vtip. „Co říkáš, synečko? S tím socialismem je takové bordel, že te svině baterke só těžko k sehnání a drahy só jak svině, tak je mosim šetřit. Takže eště jednú a divé se na mě, ať možo odečítat,“ zněla odpověď v hanáctině. Policajt jenom zakroutil hlavou. Mezitím jsem vysypal další vtip – proč

chodí vždycky dva policajti? – Jeden umí číst a druhý psát. Na zastávce u policejního příslušník vystoupil a přistoupili další dva. Soudružka sekretářka je na nás zase poslala. Jeden z nich (takový trotl, kterého znala celá Olomouc, protože dal pokutu i své vlastní ženě) mě vyzval, abych předložil občanský průkaz. Podal jsem mu ho a ten trouba řekl tomu druhému: „Franto, piš.“ Pan Doležel mírně podotkl: „Sice to nevidím, ale asi je pravda, že jeden umí číst a druhý psát.“ A celá tramvaj se položila. Řidič zastavil, nemohl řídit, tak se smál. Policajti zakroutili hlavou a jen mávli rukou. Ovšem sekretářka si to nechtěla nechat líbit a křičela na ně: „To jim nic neuděláte?!“ „A co s nimi máme dělat? Dva jsou podle dokladů slepí, jeden hluchý a třetí mentálně postižený, čili má papíry na hlavu.“ Pak jsme konečně dojeli na bazén.

Plavat jsme tenkrát chodívali pravidelně – moc jiné aktivní zábavy pro nás, různě postižené, tehdy nebylo. Ne vždycky to ale mělo takový veselý průběh. Vzpomínám si, že nám jednou kdosi vykradl skříňku. Nevidomým kolegům ukradli hodinky, slepečkou hůl, mě speciálně šité boty. Vyšetřování nic valného nepřineslo, jediným ziskem pro nás bylo, že nás policajti každého odvezli domů. Setkávali jsme se i s ohavnými reakcemi dalších plavců. Měli jsme jednou na bazéně vyhrazenou jednu čtvrtinu bazénu, ve zbylých třech čtvrtinách plavali zdraví. Ovšem ani tak nebyli spokojeni, zatírali plastické lajny na okraji bazénu, aby nevidomí nevěděli, kde jsou, a nemohli se dostat do vody, pokřikovali na nás: „Zase jsou tu ti mrzáci!“ Pan Doležel – měl metr osmdesát – se mě zeptal, jak je ten nejagresivnější mladík vysoký, na které straně stojí a jak je asi daleko. Moje odpověď zněla: „Na téhle straně, blízko, střední postavy.“ Řekl jen „Ustup!“ a pak máchl rukou. Padla facka jak Brno. Chudák kluk upadl na startovací můstek a přerazil si nos. Příhoda vyvrcholila u soudu, kde se pan Doležel hájil slovy: „Pořád nám nadávali, tak jsem nad tím mávl rukou. Že mi tam strčil hlavu, za to nemůžu.“ Vyzábl s

napomenutím.

Pracoval jsem taky spolu s dalšími třemi postiženými na telefonní ústředně na generálním ředitelství Sigmy. Vcházel jsem právě do dveří. Co čert nechtěl, zakopl jsem o práh a vylil horkou kávu do ústředny. Té se to nijak zvlášť nelíbilo, začala vyplivovat kolíčky tak rychle, že jsme všichni čtyři raději utekli. Byla to na tu dobu velice moderní telefonní ústředna z Maďarska. Kvůli mojí nehodě museli přijet maďarští opraváři a dalo jim hrozně práce, aby vše zase fungovalo, jak má.

Občas pro mě pochůzky s nevidomými nedopadly nejlépe. Třeba když jsme večer všichni spěchali na nádraží, abychom stihli vlaky do svých domovů. Náhle zhaslo pouliční osvětlení. „Tak a jsme v háji. Teď nevidím ani já,“ řekl jsem. „Tak teď tě zase povedeme my,“ řekl pan Doležel. Na nádraží jsme dorazili v pořádku, jen na poslední chvíli. Světla se v tom okamžiku zase rozzářila. Rychle jsem pány posadil do vlaku a utíkal na svůj perón. I když už jsem viděl dobře, v tom spěchu jsem zakopl o malého psa, který poskakoval po nástupišti. Můj vlak se právě rozjížděl. Vztekle jsem si ulevil: „To je v pytli, další vlak mi jede až o půlnoci.“ Pejskův páníček se mi právě omlouval za tu kolizi. Když slyšel, v jaké jsem situaci, řekl: „Tak pojďte, dám čokla domů a pozvu vás do vinárny.“ Sice jsem nepil, ale pozvání jsem přijal. Ve vinárně seděla u sousedního stolu pohledná dáma, které jsem nějak padl do oka. Paní byla lékařka, neuroložka, a asi ve mně opravdu nalezla zalíbení, protože jsme se potom nějakou dobu scházeli pravidelně. Na jednom setkání u ní doma se ke mně začala chovat až příliš důvěrně. Byl jsem z toho tak vykulený, že jsem omdlel. Paní doktorka mi musela namísto radovánek poskytnout první pomoc. Tato nemilá příhoda nás ale neodradila od dalších setkání. Jana, tak se jmenovala, mi později moc pomohla. Naučila mě totiž, že i pro postižené je důležitá láska, jak platonická, tak fyzická. Měl jsem pak mnohokrát příležitost se o tom přesvědčit. Kamarádky, s nimiž jsem se potkával v epileptické poradně, se tam najednou přestaly objevovat. A potom jsem je na ulici potkal s přítelem nebo dokonce s kočárkem. (Partnerský život totiž může takzvanou epilepsii mládí téměř vyléčit.) V nemocnici mi vytahovali klíště, ležel jsem za plentou a doktorka zapomněla, že tam jsem, a říkala sestřičce: „Kdyby si ta pacientka, co tu byla před chvílí, našla místo fintění nějakou lásku, migréna by ji přešla.“ A můj postižený kamarád Štefan, jehož manželství bylo před rozvodem, dal na moje rady, aby se soustředil hlavně na ženu, a jeho partnerský vztah se po pár měsících zase spravil. Jak říkala doktorka Jana, láska a sex nejsou pro postižené tabu, jak si mnozí zdraví lidé někdy myslí. I postižení chtějí milovat a být milováni, přestože přitom může docházet ke komickým, mnohdy nepopsatelným situacím.

Na slovenské dovolené

Stejně tak nemohu nevzpomenout na jednu dovolenou někdy v roce 1983. Od ROH Pozemních staveb, kde se mi stal úraz, jsem dostal coby invalidní důchodce rekreaci. Dokonce jsme mohli jet tři. Tedy já, maminka a tatínek. Ten mi dělal doprovod, mamince dovolenou zaplatilo ROH podniku, kde pracovala. Jeli jsme na Slovensko do Kremnice. Moc se nám tam líbilo. V okolí města byly lesy plné borůvek a hřibů, na které jsme neustále chodili. Otec koupil velký kbelík, další jsme vyfasovali v jídelně zařízení, v němž jsme bydleli. Večer jsme jeli zpátky do města, oba kbelíky plné. Jeden otec prodal hned ve vlaku. Asi jsme působili trochu jako exoti, protože jednoho dne za mnou přišel jakýsi chlapík a nabídl mi, jestli si nechci vydělat pět set korun. Pro mě to tehdy byla polovina mého měsíčního invalidního důchodu, takže jsem souhlasil, i když jsem nevěděl, do čeho vlastně jdu. A možná bylo dobře, že jsem to nevěděl. Chlapík mě odvedl a první krok tohoto kšeftu byl, že mě převlékli do mysliveckého úboru. Potom mi do ruky dali poměrně dlouhou uzdu, na jejím konci byl kůň. Měl přes hřbet přehozenou hnědou deku a na hlavě nějak (nevím jak) připevněné jelení parohy. Můj úkol zněl: až se ozve zapískání, musím koni povolit uzdu, co to půjde. Pochopil jsem to dobře, takže jsem přikývl, že to přesně takhle udělám. Ovšem při vlastní akci jsem tak pohotový nebyl. Na uzdu jsem nějak zapomněl a pořád držel koně nakrátko. Třeskl výstřel. Kůň se splašil a vyrazil tryskem pryč z toho hrozného místa. A já blbec jsem pořád svíral uzdu v dlaních. Než se mu uráčilo zastavit, vlekl mě hodnou chvíli po zemi. Navíc mu při tom úprku spadly umělé parohy. Z posedu, pod kterým jsme právě probíhali, se jen ozvalo: „Oh, schön!“ Přestože mě kůň dost nemilosrdně vláčel lesem, mohl jsem se smíchy potřhat. A ještě víc jsem se smál, když jsem pak slyšel, jak slovenský hajný (tedy chlapík, co mě na tuhle pěknou práci najímal, a současně vedoucí naší ubytovny) říká: „Máme

školeného jelena, aby neponičil parohy, tak je sklopil.“

Slíbené peníze jsem dostal. Navíc z jelena zklamaný Němec pak trefil aspoň divočáka. Večer byl na jeho počest v rekreačním zařízení velký mejdan.

Divoký zájezd

Jak už jsem zmínil, na festival Vivat vita se mi podařilo sehnat mnoho sponzorů a od nich mnoho peněz. Za ty, co zůstaly, jsem uspořádal zájezd do Španělska. Uklízel jsem tehdy v Družstvu invalidů. Vedle sídlila cestovní kancelář, kam jsem chodil také pomáhat s úklidem. S majitelkou jsem se znal z dřívější doby, absolvoval jsem s nimi zájezd do Bulharska. Takže jsem se rozhodl, že do Španělska vyrazíme také s nimi.

Zájezd byl určen pořadatelům Vivat vita a všichni měli všechno zdarma. Cestovní kancelář nám naslibovala hory doly. Věřil jsem jim, netušil jsem, že zájezdy překupují z jedné ostravské cestovní kanceláře. Problémy nastaly na samém začátku: v autobuse bylo navíc pět lidí, kteří vůbec neměli jet. Kapacita byla čtyřicet šest míst, já jsem domluvil jen osmatřicet lidí, aby měli vozičkáři při cestě pohodlí. Ovšem ona ostravská cestovka na to nebrala žádný ohled, „zapomněla“ dokonce na to, že vedle řidiče sedí druhý řidič, nikoli účastník zájezdu. Nějak jsme nakonec vyrazili. Ve Strakonících jsme zastavovali pro folkovou skupinu Šafrán. Ti už museli chudáci sedět na podlaze. Plánovali jsme, že přejedeme třicet kilometrů přes Německo, i když jsme vlastně nemohli, Schengenský prostor tehdy ještě nebyl a na všechno bylo třeba povolení. Přesto jsem se vydal za celníky a podařilo se mi je přesvědčit, aby nám povolení vydali. Ale všechno zkazil náš neopatrný řidič, když pronesl: „Ti skopčáci nadělají, nechají se takhle prosit!“ A celník doklad roztrhal a my jsme museli absolvovat šest a půl hodiny dlouhou cestu přes Rakousko.

Pak už šla cesta dobře, až na malý trapas v Monte Carlu, kde jsme si nevšimli, že vstupujeme do kasina, a sháněli jsme toalety. Naštěstí byla ochranka, která nás vyváděla, vcelku uctívá. Dva dny a dvě noci v autobuse. Konečně jsme dojeli do katalánské Torredembarry s nadějí, že to nejhorší už máme za sebou. Mýlili jsme se. Pro naše vozičkáře byly připraveny apartmány ve třetím patře bez výtahu. Byl jsem z toho úplně zdrcený. Seděl jsem na schodech a brečel vztekem i strachem, co s lidmi bude. Majitelce apartmánů se mě zželelo. Rozhodla, že vozičkáři a já s manželkou budeme bydlet v jejím přízemním bytě a ona se sestrou ve třetím patře. Tím ovšem naše trable nekončily. Ve všem tom zmatku nás nikdo neupozornil, že voda z kohoutku není pitná, takže někteří z nás

strávili první dny zájezdu na toaletách.

Ve Španělsku bylo krásně, těšili jsme se, že teď už si budeme jenom užívat dovolené. Netušili jsme, co nás ještě čeká. Dva kamarádi, kteří měli amputované končetiny, se styděli koupat v moři přes den, takže chodívali až za tmy. Jednou jsem vyrazil s nimi. Protézy nechali na břehu a hurá do moře. Vtom jsem uviděl, jak kolemjdoucí opilec bere obě protézy a klátí se s nimi pryč. Rychle jsem vyběhl z vody, protézy sebral a chlapovi dal z každé strany jednu. Jaké bylo moje překvapení, když jsem ho druhý den uviděl – byl to starosta města a právě začínala fiesta, velkolepá oslava jeho narozenin. Starostu doprovázel muž, jak se ukázalo, byl to Čech, který sem utekl dva roky před revolucí. Živil se v zimě jako truhlář a v létě jako plavčík na pláži, kam jsme se chodili koupat. Hned mi tlumočil starostovu omluvu za včerejší incident a pozvání na oslavu. Všichni jsme si s radostí oblékli trička s logem festivalu Vivat vita a v průvodu šli na místo pohoštění. (Dva nechtěli, prý abychom nevypadali jako opičáci. Ovšem trička nám posloužila jako vstupenky, takže ty dva k jídlu nepustili.) Seděli jsme s oním českým plavčíkem. Vyprávěl nám, jak se mu ve Španělsku vede, pak nás pozval k sobě domů na víno. A pořád si stěžoval, jak jsou pláže přeplněné a jak mu to komplikuje práci. Jeden kamarád už měl z vypitého vína notnou opici, a najednou mu říká: „Dáš litr vína, když zajistím, aby na pláži nebyla ani noha?“ „Klidně i pět litrů,“ zněla odpověď. Nevěděl chudák, co ho čeká.

Druhý den kamarád ještě s jedním členem skupiny Šafrán si notně zavdali, pak vzali protézu, naplnili ji kečupem, kdesi sehnali nafukovacího žraloka, šlapací kolo a vyrazili. Dojeli dost daleko od hlavní pláže, ale pořád byli v místech, kde dosáhli na dno. Pak začali vykřikovat: „Help, help!“ a přitom mávali protézou a trochu vystrkovali i toho žraloka. Najednou se objevila helikoptéra a v ní chlapíci s harpunou, kterou odpálili na gumového žraloka. Kamarádi začali rychle mávat protézou, takže vše v dosahu bylo ohozeno kečupem. Lidé, kteří to sledovali ze břehu, byli úplně bez sebe, z té dálky se jim scéna jevila věrohodně, protézu považovali za nohu utrženou žralokem a kečup za krev. Netrvalo dlouho, a pláž zcela osiřela. Další člen Šafránu vše ze břehu pečlivě natáčel videokamerou. Mezitím dorazila sanitka, policie a taky pan starosta. Když zjistil, že jsme to zase my, zhrozil se. Naštěstí měl zřejmě ještě pořád trochu špatné svědomí kvůli těm protézám, které se pokusil sebrat, takže zařídil, že pachatelé nemuseli platit policejní výjezd. Ale jen tak lacino jim to neprošlo: čtyři dny museli vyhrávat po hotelích.

Pomalu se přibližila doba návratu. Kamarádka, která mi s organizací zájezdu pomáhala, se pořád nemohla dopočítat lidí, kterým se domů moc

nechtělo. Já jsem ale nekompromisně zařval: „Olomoučtí mentáli, do autobusu!“ A hned tam byli všichni.

Shodli jsme se, že zájezd byl moc pěkný (i když autobusem bych už do Španělska nikdy nejel, je to opravdu velice úmorná cesta). Mě a Evu jen mrzelo, že jsme s ostatními nejeli na výlet do Barcelony. V tom horku se nám nechtělo zase prosedět pět hodin v autobuse.

Po návratu se nám cestovní kancelář omluvila za všechny potíže a jako kompenzaci nám zařídila víkendový zájezd do Třebechovic pod Orebem, kde jsme navštívili Muzeum betlémů i pěkné okolí.

„Není lehké opustit domov, kde jsem vyrostla a trávila dětství!“

ROZHOVOR - NINA DYČENKOVÁ

S paní Mgr. Ninou Dyčenkovou jsem vešel poprvé do kontaktu, když jsem sháněl informace o Kopidlně do jednoho čísla ČAJe. Ochotně mi poskytla odpovědi a já zjistil, že její životní příběh by stál za podrobnější vyprávění. Požádal jsem ji o rozhovor.

Podotýkám, že od roku 1993 žije v Kopidlně, kam se přestěhovala z vesnice Malinovka na Ukrajině. Vystudovala vysokou školu v Liberci, obor učitelství 1. stupně. Pracuji v Mladé Boleslavi, kde učí na prvním stupni, mimo jiné i češtinu.

- Jaká je Volyně? Jak se po generace mezi vaší komunitou dařilo zachovat český jazyk, zvyky? Slyšel jsem, že Češi, když přišli na Volyni, byli nuceni přestoupit na pravoslaví, jinak nemohli vlastnit půdu? Je to pravda?

Než bych začala vést rozhovor, chtěla bych Vám poděkovat za oslovení.

Volyň je velké území Volyňské, Rovenské, Ternopilské, Chmelnycké a také Žitomirské oblasti na Ukrajině. Já pocházím z Žitomirské oblasti, z Malinovky. Češi na Ukrajinu odešli v letech 1868-1880. Babička mi říkala, že Češi měli doma těžké životní podmínky a na Ukrajině bylo velké množství nevyužitých půd. Když se rozhodli odejít na Ukrajinu, tak měli jenom malé trakaře, někdo měl koně, ale většina putovala celou cestu pěšky.

Naše vesnice Malinovka byla založená samostatně, odděleně od ukrajinské vesnice. Maminka říkala, že tam kdysi byla bažina. Lidé si tam začali stavět bydlení, obdělávat půdu. Postupem času vznikla vesnice Malinovka. Název byl pravděpodobně odvozen od názvu města Malin. Vesnice byla oddělená od města jenom železniční tratí. Postupem času se zakládaly školy, kostely. Dodržovaly se české tradice, mluvilo se český. Čeští přistěhovalci přispěli ke zvýšení hospodářské a kulturní úrovně v kraji. Maminka pracovala v družstvu, kde všichni dělníci byli z jedné vesnice. Jejich družstvo bylo vždy vzorné a bylo příkladem pro ostatní.

Nemyslím si, že by museli přestoupit na pravoslaví. Například my jsme katolického vyznání a nikdy jsme ho neměnili. V Malině byl postaven

pravoslavný kostel, ale po druhé světové válce byl využívám k jiným účelům. Babička tak byla nucená jezdit do Žitomíru, nebo do Kyjeva.

- Bylo u vás časté, že se navzájem sezdávaly páry českých předků? Nebo docházelo k asimilaci, že by třeba za pár generací česká stopa vymizela úplně?

Za mládí mých rodičů se sezdávaly páry českých předků.

K asimilaci došlo později. A za mého mládí to už nikdo neřešil. Můj bývalý manžel byl právě Ukrajinec. I v tuto dobu se sezdávaly páry Čechů, ale byly to už ojedinělé případy. Mladší generace měla možnost studovat, pracovat i v jiných městech. Mládež se začleňovala mezi ukrajinské občany, seznamovala se a docházelo pak k zakládání rodin.

- Jak těžké bylo pro vás opustit rodný kraj? Kolik rodin z Malinovky odešlo a zůstali vám na Ukrajině příbuzní? Vracíte se tam na návštěvy?

Není lehké opustit domov, kde jsem vyrostla a trávila dětství. Když víte, že budete mít někde daleko nový domov a musíte se tam zabydlet, naučit se všemu co v životě budeš potřebovat, tak dostanete strach a propadnete nejistotě. Na začátku to bylo dost těžké a bolestivé. Rozhodli jsme se tak kvůli havárii na Černobylské elektrárně a kvůli dětem. Prála jsem si, aby moje děti žily v čistém životním prostředí a byly šťastné.

Na Ukrajině zůstali maminkiny bratři Stanislav a Josef. Bohužel už nežijí, ale jsme pořád v kontaktu s jejich dětmi. Ve vesnici však zůstalo několik rodin, protože neměli zájem se přesídlit. Když jsem se jela po několika letech podívat na Ukrajinu, tak vesnice Malinovka byla jako bez života a opuštěna. To mě moc mrzelo, protože vím, jaký život jsme prožili.

Moc často na Ukrajinu nejezdím. Před dvěma léty jsem měla na návštěvě sestřenic s manželem. V kontaktu jsme stále telefonicky.

V myšlenkách jsem pořád tam a ráda vzpomínám na ty časy strávené na Ukrajině.

- Víte, z jaké oblasti Čech na Volyni vaši předci přišli? Nechtěli jste se vrátit právě tam?

Tak to přesně nevím. Babička zmiňovala, že naši předkové pocházeli od Hradce Králové, snad z Podkrkonoší. Když je člověk mladý, tak má jiné myšlenky. Nikdy jsem neměla zájem zjišťovat, odkud pocházeli naši předkové. Když jsem bydlela na Ukrajině, tak jsem se o to nezajímala. Naše příbuzná se zabývá psaním kroniky rodiny. Když budu mít více informací, tak se na ta místa ráda pojeďu podívat.

- Měli jste představu, co vás v Čechách čeká? Jak se představy a realita lišily? Měli jste možnost vybrat si i jiné místo než právě Kopidlno?

Tak popravdě, nikdo z mé rodiny se nehodlal přesídlit do Čech. Měla jsem osobní důvody tuto cestu podniknout. V tu dobu jsem měla dvě malé děti- dvojčata, kterým byly jenom tři roky. Moje maminka mě odmítla pustit samotnou s malými dětmi a tak se kvůli mně rozhodli odjet všichni. Představu o Česku jsem neměla vůbec žádnou, jen jsem slyšela, že v Čechách se nekrade, tam když něco zapomeneš na ulici, tak to druhý den najdeš. Dnes se tomu směji, když to srovnávám s realitou.

Velké zklamání bylo pro mě to, že jsem delší dobu nemohla pracovat jako učitelka. I Kopidlno svým vzhledem nahánělo hrůzu, ty neopravené domy, ulice. Pamatuji si, když jsem poprvé uviděla malý vláček, který jezdil po jedné koleji, byla jsem překvapená. Na Ukrajině vidíte pořádně dlouhé vlaky. Většinou jsou vedle sebe dvě koleje.

To byly moje první dojmy. Ted je to jiné. Kopidlno jsem si zamilovala, je to můj domov. Jsou zde skvělí lidé a nikdy by nechtěla toto město opustit.

Možnost výběru byla. Hodně našich krajanů žije po celé České republice. Kopidlno jsem si vybrala z toho důvodu, že se sem mohla přesídlit celá naše vesnice. Bylo to 36 rodin.

V paměti mi zůstaly věty: je tam škola, školka, sportovní hřiště, pošta, autobusové a vlakové spojení. To bylo vše, abychom poznali Kopidlno. Tyto slova nám nic neříkaly. Tak jsme usoudili, když tam pojede více lidí z naší vesnice, tak to společně všemi silami ustojíme.

- Kopidlno! Jak vás místní přijali? Jaké perspektivy vám nabízeli? Přece jenom se tady na „Rusy“ někteří lidé dívali skrz prsty.

V Kopidlně nám nabídli bydlení v bytových domech, které byli stavěné pro lidi, jež měli pracovat v cukrovaru. Cukrovar však nebyl nikdy uveden do provozu. Když jsme se přijeli ubytovávat, nikdo se z místních obyvatelů se nešel podívat i když bydleli v domech naproti. Později se k nám přidala Maruška Jelínková a ochotně se pustila do debaty. Byl to jediný člověk, který k nám projevil přátelský postoj. Doposud si toho vážím a vždy si na to vzpomenu. Rodině Jelínkových jsem za to vděčná a nikdy na ten okamžik nezapomenu.

Na úřadě města bylo pro nás připraveno setkání se starostou, lékaři a lidmi, kteří nám přišli, nabídnou zaměstnání. Byli zde i představitelé Škodovky. Někteří naše lidi ve Škodovce dodnes pracují i když mají vysokoškolské vzdělání. Jazyková bariéra nedovolila pracovat v jejich

oboru, a proto vykonávají jinou práci.

Slovo „Rusy“ jsme slýchávaly dost často, ale postupem času se to vytratilo. Myslím si, že naši lidé jsou přátelští, pohostinní a rychle navazují kontakty s jinými lidmi.

- Pracovala jste na Ukrajině ve školství nebo z dětmi? Proč jste se rozhodla pro učitelství? Čím vším jste prošla než jste se dostala na vysokou školu?

Jíž od dětství jsem chtěla být paní učitelkou. Mám ráda děti a můj sen se uskutečnil. Po skončení školy jsem šla studovat a vystudovala obor učitelství 1. stupně.

Na Ukrajině jsem pořád pracovala ve škole, jako učitelka. Velkou zkušenost jsem nabyla na gymnáziu, kde jsem měla možnost pracovat se zkušenými kantory.

Při přesídlení do České republiky, jsem neměla možnost pracovat ve škole. Přece cizinka nemůže učit děti, když neovládá mateřský jazyk. Po třech letech živobytí jsem kariéru učitelky začala na základní škole v Rožďalovicích. Tímto bych chtěla poděkovat bývalému panu řediteli Vladimíru Lacinovi. Měla jsem možnost vyučovat na škole výchovy a pracovat ve školní družině. Musela jsem jako cizinka udělat zkoušky na Ministerstvu, abych ve škole mohla působit. Moc jsem si přála vyučovat, pracovat se žáky, předávat jim svoje znalosti a zkušenosti. Tuto možnost mi umožnil, pan Roman Kotlář, který byl zvolen ředitelem školy na další období. Vyučovala jsem vše, kromě českého jazyka. To byl další důvod jít studovat na vysokou školu. Studovala jsem Libereckou univerzitu, obor učitelství 1. stupně. Byl to těžký boj, ale zvládla jsem to. Na základní škole v Rožďalovicích jsem pracovala 18 let. Teď pracuji na 5. Základní škole v Mladé Boleslavi. Každý den v práci přináší obohacení a zkušenost. To vše mě posouvá o krůček dál. Jsem na sebe pyšná, protože jsem vše to zvládla.

- Na 1.stupni se předpokládá, že budete umět výborně česky, neboť učíte malé děti. Uměla jste při příchodu do Čech dobře česky? Předpokládám, že jste vychodila základní školu v tehdejší Sovětském svazu, takže váš školní jazyk byla ruština?

Do příchodu do České republiky jsem uměla mluvit česky. V naší mluvě se vyskytovala slova i z ukrajinštiny, které se trochu počestily. Příklad: buráky- červená řepa, pomidory- rajčata, chvátit- stáčí, kartofle- brambory. Jsou to slova, která naši lidé často používali ve své řeči. Postupem času tato slova se vytlačovala z našeho slovníku díky slyšené češtině. Když jsem

chodila do školy na Ukrajině, tak většina mých spolužáků byli z českých rodin. O přestávkách jsme mluvili česky. Pamatuji si slova moje oblíbené paní učitelky Marii Ivanovny, která nám v těch chvílích říkala, abychom mluvili ukrajinsky, protože nám nerozumí. Všechny předměty se vyučovaly v ukrajinštině, ruský jazyk jsem měla od první třídy a byl to jazyk cizí. Později jsem se ještě učila jazyk německý.

- Ruština, případně ukrajinština a čeština jsou slovanské jazyky, ale přece, čím se nejvíc liší? Co vám dělalo největší potíže? Přejít na latinku? A máte ještě dnes s nějakými slovy potíže?

Ukrajinština se od ruštiny liší tím, že je to jazyk tvrdší. Ruský jazyk je měkčí, zpěvnější. Ukrajinština a ruština nemají písmeno- g- i když při vyslovování slov ho slyšíme, ale píše se – h -. Potíže s českým jazykem jsem neměla. České – ř- jsem uměla vyslovovat. V ukrajinštině a ruštině toto písmeno se nevyskytuje. Uměla jsem psát německy, proto jsem přechod na latinku zvládala. Myslím si, že dnes problém s pravopisem nemám. Umím všechna pravidla, a proto si vždy dávám pozor při psaní. Každý člověk chybuje, obzvláště cizinec. Proto mu máme pomáhat a vysvětlovat čemu nerozumí, nikoliv ho odsuzovat. Vždy říkám dětem ve škole, chybami se člověk učí.

- Vysoká škola a Liberec. Jak těžké bylo vůbec dostat se na školu? Uznávali vám doklady o studiu od vás? Jak se na vás dívali vyučující? Jak spolužáci? Byla škola pro vás hodně náročná

Na vysokou školu v Liberci ráda vzpomínám. Liberec jsem si za tu dobu oblíbila. Měla jsem svá oblíbená místa, kam jsem si zašla na jídlo, nebo se jen tak projít po náměstí. Doklady mně uznaly, ale musela jsem udělat některé rozdílové zkoušky. Vyučující byli vstřícní, místo písemných testů jsem chodila na ústní. Paní profesorka z českého jazyka mě donutila naučit syntax tak, že ho dneska znám velice dobře. Říkala mi, že český jazyk umím, ale přeje si, abych ho znala dokonale. Za to jsem ji moc vděčná. Škola byla náročná, některé předměty byly pro mě nové. Nerozuměla jsem některým výrazům a to se pak nepohnete dál. Byla témata, která jsem znala z Ukrajiny, jenom jsem to si musela přeložit do češtiny a pak použít. To bylo pro mě dost přínosné. Byly však momenty, že jsem chtěla odejít ze školy. Dobří lidé mi říkali, dala ses na vojnu tak bojuj. To mě znovu povzbudilo a šla jsem dál. Se spolužáky jsem měla dobrý vztah. Nikdy jsem nepociťovala, že bych pro ně byla cizinka. Jsem komunikativní a proto, jsem si mezi nimi našla dobré kamarády. Vždy mně rádi pomohli a poradili. Univerzitu jsem úspěšně dostudovala.

- Jak vás přijaly děti ve škole, když jste si konečně stoupla na stupínek? A kolegyně v práci?

Myslím si, že se žáky nebyl problém. Skamarádili jsme se a rozuměli si. Kolegové jako by byli i vstřícní, ale pořád jsem cítila, že to není úplně upřímné. Trvalo to delší dobu, než mě poznali jaká jsem a co ode mě můžou očekávat. Nerada se hádám, takže asi i toto přispělo k upevnění vztahu.

- Jsme literární časopis, a tak se vás zeptám, jestli jste ještě před příchodem do Čech znala některé české autory? Případně které knihy a jestli jste je četla český nebo v překladu?

Na Ukrajině jsem četla pohádky v českém jazyce. To byly pohádky jako Červená karkulka, Budulínek. Měla jsem tuto knihu doma, ani nevím, kde jsem k ní přišla. Jinak jsem žádné knihy nečetla, protože tam nebyly k mání. Moc se mi líbil seriál Nemocnice na kraji města, který v tu dobu na Ukrajině vysílali. Byla jsem trochu rozzlobená, že ho dabují, chtěla jsem slyšet českou řeč. Rozuměla jsem ji.

- Vracíte se k ruské nebo ukrajinské literatuře? Koho byste nám mohla případně doporučit?

V současné době vyučuji na škole ruský jazyk v 7. a 9. Ročníku, proto ruskou literaturu občas používám. Jsou to spisovatelé Kornej Čukovskij, Eduard Uspenskij. Jejich knihy využívám na výuku ruského jazyka. Jsou to moje oblíbení ruští spisovatelé.

Jinak ukrajinskou literaturu nečtu. Spíše se vracím k autorům, které jsem učila na škole. Mám ráda ukrajinskou spisovatelku Lesju Ukrajinku. Její verše si někdy recituji nahlas. Když je léto a dozrávají třešně, tak si na její básničku o třešních vzpomenu. Také mám ráda knihy Tarase Ševčenko.

- Máte své oblíbené české současné autory? Mými oblíbenými autory jsou Josef Lada, Václav Čtvrtek, Ondřej Sekora. Což je tím, že pracuji se žáky na 1. stupně. Často společně čteme jejich knihy a recitujeme básně. Mám svoje oblíbené i současné spisovatelky. Jsou to Eva Hauserová, Magdaléna Wagnerová.

- Četla jste svým dětem české pohádky? Liší se například „Červená karkulka“ v češtině od pohádek ukrajinských?

Určitě jsem četla. Dětství bez pohádek to není dětství. Oni si stejně už nepamatovali ukrajinské pohádky. Zaměřili se jenom na české. Spíše jsem to byla já, která ze zvědavosti porovnávala známé ukrajinské pohádky s

českými. Například „Červená karkulka“ se dějem vůbec neliší. A takových pohádek je hodně, například: „Budko, budko“, „Řepa“, „Koblížek“.

- Cítí se vaše děti Čechy? Splynuly s vrstevníky, nebo pořád pociťují, že jsou odjinud?

Moje děti jsou už Čechy. Ještě ve školce zapadly do kolektivu místních dětí. Spolu vyrůstaly, hrály si a chodily do školy. Mají zde spoustu kamarádů a myslím si, že jsou i oblíbení v kolektivu. Vědí, odkud pocházejí, ale moc si toho z Ukrajiny nepamatují. Oni neumí ani mluvit ukrajinsky. Nenaučila jsem je to. Spíše jsem dbala, aby mluvili a zvládali český jazyk. Oni si ani nepřipouštějí, že by někdy žili na Ukrajině. Pro ně je to jako sen, nebo pohádka.

Jak se po téměř třech desítkách let díváte na váš krok do neznáma? Nelitujeme? A co se vám vybaví, když si vzpomenete na Malinovku?

Tak teď už je to pořádný kus cesty, co jsem musela projít. Víím, že mi trvalo asi pět let, než jsem si zvykla na nový domov, na lidi, na zvyky a tradice.

Nelituji toho. Tady jsem si našla nové přátele, poznala jsem jiný způsob života. Důležité je, že pracuji jako učitelka. Toto povolání mě naplňuje.

Když si vzpomenu na Malinovku, tak se mi vybaví moje dětství. Lítání s kamarády venku, hraní různých míčových her. Také se mi vybaví krásná příroda. Na konci vesnice jsme měli jehličnany, kam jsme s tátou a mamkou jezdili hrabat jehličí. Když jsem se procházela lesem, cítila jsme vůně pryskyřice. Na druhé strany byla alej bříz. To si ani neumíte představit, jaká to je krása. Doposud to mám před očima. Chodila jsem do kroužku zpěvu. Když byly dožínky, tak jsme měli vystoupení uprostřed přírody. My všichni v krojích, kolem zelená příroda a zní náš zpěv. Romantika. Nikdy nezaniknou vzpomínky na Malinovku. Tam jsem se narodila, tam jsem prožila své dětství. Vždy budu vzpomínat na ty krásné časy a co jsem tam prožila.

- Přiznám se, že jsem hodně fixován na svůj rodný kraj, dokonce si někdy dělám legraci, že kdybych neviděl občas kapličku na Zebíně u Jičína, že bych onemocněl. Zasteskne se vám občas, vracíte se ve vzpomínkách, přece je to stále kraj vašeho dětství?

Máte pravdu, trvalo mi pět let, než jsem si začala zvykat na život v jiné zemi. Nebylo i dne, kdybychom si nevzpomněla na Ukrajinu. Když jsem tady vzpomínala na své dětství, práci, tak jsem plakala.

Roky utíkaly a postupem času jsem si zvykala na nový domov. Dneska si

vzpomenu na některé momentky. Není to takové, jako na začátku. V paměti mi zůstal jen minulý život, ten současný je tady. Minulost se už nevrátí, raději budeme žít přítomností. Cituji slova Filipa Špinky, který to velice pěkně vyjádřil: „ Minulost je pouze vzpomínka, vzpomínka, která ti v určitý čas udělá radost a v jiný moment rozpláče.“

Přeji vám hodně úspěchů v osobním i pracovním životě! Děkuji za rozhovor!

Náš rozhovor jsem chtěla ukončit citací:

„Největším štěstím v životě člověka je vědomí, že nás někdo miluje proto, jací jsme, nebo spíše přesto, jací jsme.“- Romain Rolland

Děkuji i Vám za rozhovor. Hodně úspěchu do života.

Václav

UKÁZKA ZE SOUČASNÉ UKRAJINSKÉ LITERATURY

Taňa MALJARČUK – BESTIÁŘ

Vydaly Větrné mlýny v roce 2018

Na překladu knihy se podíleli studenti a pedagogové pražské a olomoucké ukrajinistiky (Karolina Juráková, Tereza Chlaňová, Taťjana Duricka, Ulyana Masliy, Helena Kolářová, Rita Kindlerová, Helena Pazdiorová, Jasna Skotáková, Jan Hanáček, Jarmila Zalubilová, Lidiya Dorosh.

Povídková kniha je rozdělena na dvě části : Bestiář (10 povídek) a Shora dolů (7 povídek). V první části jsou hlavní hrdinové přirovnávání ke zvířatům. Jako například v úvodní povídce Gallus domesticus (Slepice). Hlavní hrdinka Kapitolina přichází z venkova do Kyjeva s naivními představami o životě. Zabíjí ryby v marketu, což jí působí potíže, ale sní o vztahu s vedoucím. Nedokáže pochopit, že její kolega v práci Kolja je němý a hluchý. S kamarádkou Natálou je na stopě „domnělého zločinu“, když někdo něco v noci vyhazuje z balkónu 7.patru. Zároveň vzpomíná na svoje dětství a babičku.

V povídce Cania lupus familirais (pes) popisuje zvláštní vztah muže, který si jde stěžovat na úřad, protože v jeho době již tři měsíce nejezdí výtah. Ale žena úřednice se stává „jeho paní“ a sama ho zavalí otázkami, až se stane jejím „psem.“

Zajímavá je povídka o zvláštním vztahu dívky Belly, která se nemůže naučit plavat, a její ošetřující lékařky – viz Aurelia aurita (medúza) nebo když se k jedné ženě nastěhuje do bytu potkan (viz Rattus norvegicus –

Potkan). Její sousedka jí poradí, jak se jen zbavit, sama totiž „potkana“ otrávil, i když to vlastně nebyl potkan, ale její muž.

Takhle bych mohl pokračovat u všech povídek, a tak jen krátká ukázka z povídky *Limax maximus* (slimák) – viz str. 187: „Zabil jsem básníka, Marto. A zabít básníka je horší než zabít obyčejného člověka.“ ... „Básníka není možné zabít! Buďto básník je, nebo není. Nikdo a nic ho nemůže donutit, aby nepsal. ...“

V druhé části (Shora dolů) bych vzpomenul třeba povídku *Ves* a její čarodějnice či povídka o *Lesje*, která se stará o starého zubaře po mozkové mrtvici (povídka *Lesja* a její zubař). Zajímavé je, jak vedle nemocného člověka sama stárne a prožije velkou část svého aktivního života, i když musí snášet různé zubařovy urážky.

Povídky ukazují život obyčejných lidí, mají určitý přesah, kdy jejich hrdinové i přes určitou naivitu, hledají smysl života, radosti všedního dne.

Taňa Maljarčuk (1983)

Ukrajinská spisovatelka, esejistka a publicistka, narozena v Ivano-Frankivsku, žije ve Vídni. Publikovala sedm prozaických knih a knížku pro děti. Její román Zabuťta (Zapomnění) se v roce 2016 stal Knihou roku BBC. Za svoji práci obdržela řadu dalších ocenění po celém světě, nedávno například prestižní Bachmannpreis.

Václav FRANC - ALBUM

Na první stránce uviděl fotografii kojence. Ležel nahý na kožešině. Pásl hříbata. Kluk jako buk. Obrátil list. Smáli se na něj dva mladí lidé. S kočárkem. Pak série fotem, kdy jej drží žena nebo muž v náručí. Na pískovišti, jak drží lopatku a staví hrad.

Sedí za stolem, učesaný a v bílé košili. Před ním je dort a několik svíček. Tři? A pak stejná fotka s dortem, ale jsou kolem ještě další lidé. Starší než ti prve, že by babičky a dědečkové.

Album odkrývá další poklady. Má krátké kalhoty a vedle něj sedí mladá žena, v ruce má povijan. Výkukuje z něj sourozenec. Sestřička. A pak jsou spolu zase u dortu. Fotka jak lyžuje a bruslí. U vody. S holčičkou, která má

culíky a směje se na celé kolo. Potom na kole a taky s brašnou na zádech. Moře. Na břehu sedí on a staví velký hrad. Holčička zálibně kouká a nemá horní díl plavek.

Na fotce jsou další děti. Školní třída. Nějaký výlet, v dálce je vidět hrad. Otáčí další a další listy. Najednou před ním stojí mladý muž. Má na sobě oblek a kravatu. Maturitní tablo.

Muž a žena kolem něj přibrali. I na černobílé fotografii je u muže vidět, jak šediví. A pak se objevuje nějaká další dívka. Ne, není to ta z předchozích stránek. Je štíhlá jako proutek. Směje se a visí mu na očích.

Najednou není štíhlá jako proutek, ale břicho se jí zakulacuje. Zase stojí v černém obleku a bílé košili. Ona má na hlavě závoj. Není ji vidět do obličejce, ale vypadají oba šťastně. Moc šťastně.

Na další stránce je opět kojenec. Leží nahý na kožešině. Pase hříbata. Kluk jako buk. Další dva mladí lidé. On má trochu břicho, ani ona se nezavila nabytých kil v těhotenství. Klučina si hraje s autem. S plyškem. Muž jej drží v náručí. Za jejich zády je vidět žirafa. Návštěva ZOO.

Pak fotky s dortem a svíčkami. A klučina s mrnětem v náručí. Drží jej nešikovně. Bráchu. Pak najednou střih. Černobílé fotky se mění na barevné.

Kluci na kole, na lyžích, na bruslích. Za zády hrad. Moře. Hrad. Hory. Koupaliště nebo rybník. Brašna.

Tady je zase on s ní. Za zády nějaká exotická země. Velbloudi. Ale to není ZOO. To je realita. A zase nějaké děti. Na chalupě. Na houbách. Taneční. Trochu zmatek. Neměl už tolik času všechno rovnat a třídit.

Najednou dort a na něm už nejsou svíčky. Ale dvě číslice. 70. Za dortem stojí šedivý muž s vysokým čelem a vráskami ve tváři. Místo břicha pivní mozol. V ruce drží francouzskou hůl. Vedle něj žena a spousta malých či větších dětí. Bude skoro na konci alba. Ještě pár stránek. Ještě jedna fotka. Že by nějaký sraz. Samí starší lidé, smějí se. A pak ... prázdné listy. Už nic.

Co se stalo? Neví, ale podvědomě tuší.

Na chvíli se zasní nad albem, ani nevnímá kamaráda Pepu.

„Franto, co to tam máš?“ probudí jej ze snění Pepa.

„Album,“ řekne nostalgicky, jako by se ohlížel za svým životem.

„Album? K čemu,“ řekne pragmaticky Pepa. „Prodat se to nedá, nenajíš se toho, ani nenapíšeš!“

„Máš pravdu,“ přisvědčí Franta a vhodí album zpátky do kontejneru.

„Něco jsem našel, nějaký lahve, ale moc toho dneska není,“ smutně doznává Pepa a pomalu se šourají před nádraží. Třeba budou mít větší štěstí.